

РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

**О Н О В Л Е Н Н Я З М І С Т У , Ф О Р М Т А
М Е Т О Д І В Н А В Ч А Н Н Я І В И Х О В А Н Н Я
В З А К Л А Д А Х О С В І Т И**

Збірник наукових праць

Наукові записки
Рівненського державного гуманітарного університету

Випуск 42

Заснований в 1996 році

Рівне – 2009

ББК 74.20

О - 59

УДК: 37: 371: 372: 373: 374: 376: 378: 379

Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закладах освіти: Збірник наукових праць.

Наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету. Випуск 42. — Рівне: РДГУ, 2009. — 186 с.

Збірник наукових праць містить статті з проблем викладання мов і літератур світу, а також з теорії і методики виховання, професійної орієнтації, розвитку та навчання учнів і студентів.

Опубліковані матеріали можуть бути корисними для науковців, учителів, вихователів, практичних працівників освіти, керівників дошкільних і загальноосвітніх навчальних закладів, викладачів та студентів вищих педагогічних навчальних закладів.

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Головний редактор:

Пальчевський Степан Сергійович – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет).

Заступник головного редактора:

Янцур Микола Сергійович – кандидат педагогічних наук, професор (відповідальний секретар) (Рівненський державний гуманітарний університет).

ЧЛЕНИ РЕДАКЦІЙНОЇ КОЛЕГІЇ:

Бех Іван Дмитрович – доктор психологічних наук, професор, дійсний член АПН України (Інститут проблем виховання АПН України);

Вербець Владислав Володимирович – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Воробйов Анатолій Миколайович – кандидат педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Дем'янчук Анатолій Степанович – доктор педагогічних наук, професор, дійсний член АНВШ України (Міжнародний економіко-гуманітарний університет ім. академіка Степана Дем'янчука);

Карпенчук Світлана Григорівна – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Коваль Ганна Петрівна – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Литвиненко Світлана Анатоліївна – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Лісова Світлана Валеріївна – доктор педагогічних наук, професор, дійсний член АПСН (Міжнародний економіко-гуманітарний університет ім. академіка Степана Дем'янчука);

Малафійк Іван Васильович – доктор педагогічних наук, професор, член-кореспондент АПСН (Рівненський державний гуманітарний університет);

Павелків Роман Володимирович – доктор психологічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Павлютенков Євген Михайлович – доктор педагогічних наук, професор (Запорізький обласний інститут післядипломної педагогічної освіти);

Пасічник Ігор Демидович – доктор психологічних наук, професор (Національний університет “Острозька Академія”);

Поніманська Тамара Іллівна – кандидат педагогічних наук, професор, член-кореспондент АПСН (Рівненський державний гуманітарний університет);

Савчин Мирослав Васильович – доктор психологічних наук, професор (Дрогобицький державний педагогічний інститут ім. Івана Франка);

Терещук Григорій Васильович – доктор педагогічних наук, професор, член-кореспондент АПН України (Тернопільський національний педагогічний університет ім. Володимира Гнатюка);

Тищук Віталій Іванович – кандидат педагогічних наук, професор, член-кореспондент АПСН (Рівненський державний гуманітарний університет);

Ямницький Вадим Маркович – доктор психологічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет).

Затверджено Вченою радою Рівненського державного гуманітарного університету (протокол № 4 від 27.11.2009 р.).

Збірник затверджений ВАК України як наукове фахове видання, в якому можуть публікуватися результати дисертаційних робіт на здобуття наукового ступеня доктора і кандидата наук з педагогіки (постанова Президії ВАК України №1-05/7 від 9.06.1999 р. та додаток до постанови ВАК України від 11.10. 2000 р. № 1 – 03/8).

За достовірність фактів, дат, назв і т. п. відповідають автори статей. Думки авторів можуть не збігатися з позицією редколегії. Рукописи рецензуються і не повертаються.

Адреса редакції: 33028 м. Рівне, вул. Остафова, 31. Рівненський державний гуманітарний університет

ISBN 966 — 7281 — 09 — 01.

© Рівненський державний гуманітарний університет, 2009

форми організації навчального процесу, з одного боку, об'єднують студентів у навчальній діяльності, з іншого – активізують творчі особистісні можливості кожного, вдосконалюють загальну культуру спілкування та соціальної поведінки. Те ж саме можна сказати й про використання в навчальному процесі інформаційних ресурсів мережі Інтернет, що дозволяє вдосконалювати вміння аудіювання, діалогічного та монологічного висловлювання на основі проблемного обговорення матеріалів мережі; формувати стійку мотивацію іншомовленнєвої діяльності студентів.

Висновки. Не викликає сумнівів наявність тісних взаємозв'язків сучасної методики навчання іноземних мов у вищій школі з психолінгвістикою, з її центральним понятійним ланцюгом: *мова – особистість – мовлення – мовленнєва діяльність*. Особистісно-орієнтована методика навчання іноземної мови має, безперечно, психолінгвістичну основу, спрямована на формування вторинної мовної особистості, передбачає врахування індивідуально-психологічних особливостей кожного студента як особистості, його способу (стилю) оволодіння мовою. Розвиток іншомовної комунікативної компетенції передбачає формування не лише знань, навичок і вмінь, якими необхідно оволодіти, аби використовувати мову як інструмент спілкування та пізнання, але й тих здібностей, які допомагають людині орієнтуватися в соціумі, в культурно-мовному середовищі. Викладач має використовувати такі методи і прийоми навчання, які найбільше підходять для даних студентів, планувати такий спосіб презентації навчального, мовного матеріалу, щоб вплинути на різні канали сприйняття інформації. Звичайно, реалізувати ці вимоги на практиці дуже важко, проте вони сприятимуть ефективності навчання іноземних мов у вищій школі.

ЛІТЕРАТУРА

1. Белянин В.П. Основы психолингвистической диагностики: Модели мира в литературе. – М.: Тривола, 2000.
2. Гальскова Н.Д. Современная методика обучения иностранным языкам: Пособие для учителя. – М.: АРКТИ, 2003.
3. Зимняя И.А. Лингвопсихология речевой деятельности. – Москва – Воронеж: НПО “Модэк”, 2001.
4. Леонтьев А.А. Основы психолингвистики. – М.: Смысл, 1999.
5. Методика навчання іноземних мов у середніх навчальних закладах: Підручник / Кол. авторів під керівн. С.Ю.Ніколаєвої. – К.: Ленвіт, 1999.
6. Психологическая энциклопедия / Под ред. Р.Корсиани, А.Ауэрбаха. – СПб: Питер, 2003.
7. Румянцева И.М. Психолингвистические механизмы формирования речи при обучении иностранным языкам по модели онтогенеза // Гуманітарний вісник ДВНЗ “Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди”: Науково-теоретичний збірник. Вип. 12. – Переяслав-Хмельницький, 2007. – С. 217-222.
8. Шевардин Н.И. Психодиагностика, коррекция и развитие личности. – М.: Владос, 1998.
9. Leaver B. Teaching the Whole Class. Corwin Press, 1997. Thompson C. New Word Order // Lingua Franca. – 1999. – July/August. – P. 28 – 37.

Резюме. В статье освещаются психолингвистические аспекты обучения студентов иностранным языкам, возможные пути использования психолингвистических методик в учебном процессе.

Ключевые слова: речевая деятельность, коммуникативные методики, лично ориентированное обучение, нейролингвистическое программирование.

The summary. The article is devoted to the psycholinguistic aspects of teaching students foreign languages and to the possible ways of using psycholinguistic methods in teaching process.

Key words: speech activity, communicative methods, personally oriented teaching, neurolinguistic programming.

Одержано редакцією 12.10.2009 р.

УДК: 37:[81' 253: 316. 454. 52]

Р.А. ГОНЧАРУК

РОЛЬ ПЕРЕКЛАДУ У МІЖКУЛЬТУРНИЙ КОМУНІКАЦІЇ І ПЕДАГОГІЧНИЙ СОЦІАЛІЗАЦІЇ

Резюме. В даній статті автор піднімає питання можливості розгляду перекладу як мистецтва, ролі перекладу у взаєморозумінні різних культур, мов та народів. Також на прикладі діяльності видатної української поетеси Лесі Українки як перекладача автор аналізує роль перекладача як митця.

Ключові слова: міжкультурна комунікація, мистецтво, художній образ, художній переклад.

Роль перекладу полягає, в першу чергу, у взаєморозумінні між людьми різних народів, мов та культур. Саме міжкультурне взаєморозуміння і вимагає від перекладу, власне, і бути тим елементом, який має забезпечити комунікацію між двома культурами. І дану роль бере на себе перекладач. «Міжкультурна комунікація передбачає, що перекладач володіє мовою, знаннями культури, знає образ мислення носіїв мови та весь світ мови, що вивчається, тобто традиції, як стійкі елементи культури, звичаї та обряди; традиційно – побутову культуру, прийняті норми щоденного спілкування разом із мімічним та пантомімічним кодом, «національні картини світу» (виділено автором – Р.Г.)та менталітет, що відображають особливості сприйняття світу, художню культуру, яка відображає культурні традиції етносу та його національний характер.» [12, 29] Це ж саме і зазначає А.В.Федоров. За його словами: «... перекласти – значить виразити вірно та повно засобами

однієї мови те, що вже виражене раніше засобами іншої мови.» [1, 10] Н.В. Комісаров називає переклад гігантським лінгвістичним експериментом, в ході якого мови співставляються, замінюють одна другу в комунікації завдяки найважливішому лінгвістичному принципу часткової семантичної спільності мовних одиниць та наявності лінгвістичних і культурологічних універсальних. [5, 5] «Переклад – це мовного посередництва, при якому на іншій мові створюється текст, що призначений для рівноцінної заміни оригіналу в якості комунікативно рівноцінного останньому» [6, 44] Саме наявність великої кількості різних мов (близько 6700), різних культур і зумовило зародження та подальший розвиток науки перекладу. В.Коллер зазначає, що переклад є способом подолання мовних та культурних бар'єрів. Мовні бар'єри, за його словами, являють собою абсолютні величини, а культурні бар'єри – відносні, проте не менш складні перепони в комунікації. [13, 26] І дану роль бере на себе перекладач. Він має створити текст на рідній мові так, аби новостворений текст справив на носія мови – перекладу те ж саме враження, яке він (текст) покликаний був справити на носія мови – оригіналу. Тобто, перекладач виступає в ролі митця. Проте, дана роль для нього не є новою. Варто лишень пригадати «Вульгат» Ієроніма, що був впродовж століть основною книгою атоликів, «Біблію Короля Якова» - англійську версію Святого Писання, та Біблію, яку переклав німецькою Мартін Лютер. Не варто забувати також православних святих Кирила та Мефодія, котрі не лише здійснили переклад Біблії, а й подарували давнім слов'янам писемність.

Переклад має тисячолітню історію. Перший перекладач, про котрого існує писемна згадка – Анхурмес, жрець в Давньому Єгипті (1314-1200 до н.е.) Переклад в Давньому Єгипті мав функцію ділового спілкування. А вже в середній Азії та Месопотамії вже починає працювати і в літературній сфері. Перші словники іноземних мов з'явилися у Давньому Шумері і здійснювались переклади не лише ділової а й художньої літератури. В Давній Греції переклад пов'язаний з поширенням християнства. В Давньому Римі перекладач повинен був бути, в першу чергу, оратором, поетом. Тобто, перекладач – не фахівець, а поет. Більшість перекладачів були тоді філософами, поетами. В середні віки завдяки перекладам формуються національні мови та культури. Соціальні та суспільні зміни призвели до змін в характері та функціях перекладу: окрім традиційних видів перекладу з'являється синхронний переклад, технічний, фахового спрямування і т.д.

Але ми зупинимось на перекладі як на засобі міжкультурної комунікації, на ролі перекладу як мистецтва, і ролі перекладача як митця, розглянемо це на художніх перекладах з німецької геніальної української поетеси Лесі Українки. Чому саме на художніх перекладах? Відповідь проста: саме художня література, на наш погляд, є чи не найбільшим засобом міжкультурної комунікації. Тому серед соціальних ролей перекладу А.Лілова називає культурологічний фактор – формування національних літератур, а також інтеграцію національних літератур у світовий літературний процес. Вона зазначає, що соціальними функціями перекладу є ті його функції, які роблять загальним надбанням соціальний та духовний досвід різних народів, що зберігається в книжках і є недоступним багатьом через мовний бар'єр. [2, 178]

На сьогоднішній день все частіше можна зустріти думку, що переклад – мистецтво. Перш за все розглянемо поняття «мистецтво». Як зазначає енциклопедичний словник з культури – мистецтво – одна з форм суспільної свідомості; вид людської діяльності, що відображає дійсність у конкретно-чуттєвих образах відповідно до певних естетичних ідеалів. У широкому сенсі мистецтвом називають досконале вміння в якійсь справі, галузі; майстерність. Короткий Отже, якщо брати до уваги якийсь вид людської діяльності, мистецтво – це майстерне виконання певної роботи не лише технічно, але й естетично. Майстерність передбачає індивідуальну творчість. Дане твердження стосується і перекладу. Оскільки переклад також відображає дійсність, проте індивідуально. Перекладач відтворює дійсність також і творчо, тому слід розглянути таку важливу категорію мистецтва як художній образ. «Художній образ — особлива форма естетичного освоєння світу, при якій зберігається його предметно-чуттєвий характер, його цілісність, життєвість, конкретність, на відміну від наукового пізнання, що подається в формі абстрактних понять.» Таке визначення художнього образу дає «Словник літературознавчих термінів.» Нас дана категорія цікавить у зв'язку з тим, що ми розглядатимемо художній переклад, а тому нас цікавить майстерність у збереженні та відтворенні художніх образів оригіналу перекладачем.

Художній переклад – це давнє протиріччя між правдивим та прикрашеним відтворенням дійсності. На цьому і ґрунтується розбіжність між поняттями еквівалент перекладу, що трактується як повна рівнозначна заміна першоджерела, та образу, котрий, як вже зазначалось вище, передбачає індивідуальне, суб'єктивне відтворення тексту, а тому не може бути рівнозначною заміною дійсності. М.Т.Рильський навіть наполягає на творчому підході до перекладу. Він пише: «Переклад художньої літератури тільки тоді здійснює свою функцію, коли цей переклад творчий, коли він доходить до читача, коли він є фактом рідної літератури» [10, 59] Тобто, переклади завжди були, є і будуть суб'єктивними. Почасти тому, що літературний твір слід сприймати як органічну цілісність. І перекладач, приступаючи до роботи повинен завжди про це пам'ятати. Необхідно розуміти все в мові – першоджерелі, знати досконало культуру, обряди, звичаї народу – носія даної мови, аби вміти читати «між рядками». Не останню по важливості роль відіграє також і знання особистості автора, коли мова йде про художній твір. Художній образ є об'єктивним як ідеальний предмет та є суб'єктивним як припущення. Також художній образ є комунікативним в якості знаку. Проте відтворюючи художній образ, тобто дійсність твору – першоджерела, перекладач наближує її до відповідності художньо – стилістичній традиції мови – перекладу. Іншими словами, перекладач творить нове відображення дійсності. Переклад є мистецтвом. Але не мистецтвом в його початковому розумінні, а, як пише В.С.Виноградов «... перевод – это

особый, своеобразный и самостоятельный вид словесного искусства. Это искусство «вторичное», искусство «перевыражения» оригинала в материале другого языка. Переводческое искусство, на первый взгляд, похоже на исполнительское искусство музыканта, актера, чтеца тем, что оно репродуцирует существующее художественное произведение, а не создает нечто абсолютно оригинальное, тем, что творческая свобода переводчика ограничена подлинником. Но сходство на этом и кончается. В остальном перевод резко отличается от любого вида исполнительного искусства и составляет особую разновидность художественно – творческой деятельности, своеобразную форму вторичного художественного творчества.» [4, 8] Ми погоджуємось з В.С.Виноградовим, переклад – це мистецтво, але мистецтво «перевыражения». Та, оскільки переклад – різновид мистецтва, гносеологічною сутністю якого є припущення, яке ґрунтується на уяві, це дає нам змогу з'ясувати роль перекладацької літератури в міжкультурній комунікації. Інколи переклад вважають чи не найнадійнішим джерелом відомостей про ту чи іншу культуру, що є помилковим. Оскільки у відображенні тієї чи іншої реальної культурної дійсності лежить принцип репрезентативного відбору. Це лише створений ідеальний об'єкт автором оригіналу, який може відтворювати лише окремі із сторін об'єкту реальної дійсності, та й про ті автор може мати деформовану уяву. Цей же принцип деформує і сам ідеальний об'єкт при створенні перекладу даного твору.

Міжкультурна комунікація як проблема вже давно привертає увагу багатьох вчених – лінгвістів, педагогів, психологів, соціологів та ін. Вивченням даного питання займались П.Г.Рябов, М.Б.Бергельсон, С.Г.Тер-Минасова, Е.М.Верецагин, В.П.Костомаров. У німецькомовному просторі проблема міжкультурної комунікації набула особливого розвитку. Крум та Вірлакер ознаками явища міжкультурної комунікації називають наступні: 1) існують різні одна від одної культури; 2) культура та комунікація тісно пов'язані; 3) елементи культуральності знаходять своє відображення у комунікації; 4) схожі культури полегшують комунікацію, а різні – ускладнюють; 5) причетність до певної культури приукає специфічність комунікації. [3, 269] Радянські вчені також досліджували явище міжкультурної комунікації, проте дане дослідження зводилося лише до вивчення проблеми з точки зору лінгводидактики, і ввели новий термін «Лінгвокраїнознавство». Українські вчені також досліджують міжкультурну комунікацію, але в більш широкому спектрі. Вони вважають, що при спілкуванні носіїв різних культур є ймовірними поява різних проблем, які, власне, й пов'язані з причетністю до різних культур. Проте, необхідно чітко усвідомити картину світу навколо себе, а себе – невід'ємною часткою цього світу та міжкультурної взаємодії у цьому світі.

Література є однією із складових будь-якої національної культури. Тому знайомство з іншомовною літературою є необхідною складовою процесу міжкультурної комунікації. Переклад літератури, як прозової, так і віршованої, в даному контексті є важливим чинником для подальшого успіху процесу міжкультурного спілкування.

Однією з найважчих робіт перекладача є переклад віршованих форм. Оскільки потрібно дотриматися форми, ритму, метру оригіналу, зберегти ту саму кількість рядків, зберегти характер і послідовність рим, а, де потрібно, дотриматися ще й звукового складу. Але, насамперед, потрібно в рамках вірша передати ту дійсність, яка автор відобразив в оригіналі, і той вплив, який вона має на читача – носія мови – оригіналу. Але не завжди віршові закони іншої мови відповідають віршовим законам рідної мови. Наприклад, в порівнянні з українською французької мови не властивий тонічний розмір, в англійській мові немає правильного чергування жіночих та чоловічих рим, а в італійській мові сонети будуються на чергуванні самих лише жіночих рим. В німецькій мові у віршах хоча і є звичні українській мові ямби, хорей, амфібрахії, дактилі та анапести, проте в ній можуть бути ще й комбінації двох і трьохскладових стоп. Перекладачеві в різних випадках приходиться жертвувати тим чи іншим. О.Бургардт зазначає стосовно віршованих перекладів: «Віршовий переклад взагалі не може віддати оригіналу.» [1, 19] Перекладач має не лише знати іноземну мову, свою мову, але має знати теорію вірша. Тому, найкращі переклади поетичних творів, на наш погляд, вдаються поетам – людям, котрі тонко відчувають душу вірша, поезії загалом.

Так склалося, що в роки, коли творила Леся Українка українське перекладознавство формувалося та розвивалося на традиціях російського. Неперевершеним майстром віршового перекладу Гейне, Шіллера та інших класиків німецької літератури в російській літературі є В.А.Жуковський. При перекладі він передавав німецький вірш ямбом, хоресом ті ін. Леся Українка теж дотримувалась цих правил. Описуючи роботу перекладача над твором О.Бургардт пише: «Втискаючи словесний зміст у готову формулу, перекладачеві часто доводиться його порушувати: перекладач – 1) випускає деякі елементи оригіналу, 2) вносить нові елементи, яких в оригіналі немає, 3) деякі елементи оригіналу замінює іншими, 4) міняє синтаксичну структуру, порядок слів, а часами й речень.»(збережено правопис оригіналу – Р.Г.) [11, 20] Стосовно Лесі Українки слід зазначити, що поетеса у перекладах з німецької Гейне робить це дуже рідко і лише в тих випадках, коли це не порушує цілісну картину сприйняття твору. Поетичні трансформації Лесі Українки є, як правило, рівноцінними елементами, що не порушують змісту оригіналу, вірші є легкими.

Загалом Леся Українка як перекладачка залишила в українській літературі неоціненний слід. Вона поцінована в літературі нашої країни та в світі передусім як видатна поетеса. Але потрібно також приділити увагу і її творчості як перекладачки найкращих творів метрів світової літератури. В цій роботі поетеса наряду з І.Франком та іншими виступила своєрідним посередником, «містком», що поєднав світове літературне надбання з українським народом. Патріотка своєї Батьківщини вона, яка отримала чудову освіту, могла читати в оригіналі кращих представників зарубіжної літератури, вона прагнула просвітити свій народ, долучити його до світового мистецтва, привити народові почуття прекрасного, навчити мислити. Український народ віками

потерпав від гніту тієї чи іншої імперії. Наша мова розвивалася етапами. Віками намагалися придушити менталітет нашого народу. Але кожна епоха була обдарована яскравими синами чи дочками України, котрі прагнули бачити свою країну, свій народ освіченим, передовим. І навчали та виводили його з темряви безграмотності. Таким був і Г. Сковорода, і І. Франко, і Т. Шевченко. Такою була і Леся Українка. Вона розуміла, що лише вивчивши все те, що мала у скарбниці світова література, світове мистецтво, можна розвивати власне, тому що український народ достойний того, аби посідати гідне місце серед признаних літератур світу. Потрібно лишень показати, що творити можуть і на Україні.

Якщо ми відкриємо повне зібрання творів Лесі Українки [7], то увесь другий том займають переклади. Вміщено переклади окремих творів також у 6 та 7 томах. Досить вагома літературна перекладацька спадщина. Проте, масова частка в перекладах припадає саме на переклади з німецької мови. Переклади поезії Гейне посідають в ньому провідне місце. Леся Українка переклала «Книгу пісень» Гейне, поезії «Світова тьма», «Раткліф», із збірок «Подорож до Гарца», «Нові поезії», «Romanzeger», «З поетичної спадщини», «Північне море», з поеми «Атта Троль»- «Сон літньої ночі» та «Передмова». З німецької переклала поетеса також прозу Л. Якобовського [9] та поезію Г. Гауптмана – «Ткачі» [8].

Проаналізуємо для прикладу майстерно зроблені переклади із збірки «Подорож до Гарцу» поезій «На Брокені» та «Пастух».

Heinrich Heine
Auf dem Brocken

Heller wird es schon im Osten
Durch der Sonne kleines Glimmen,
Weit und breit die Bergesgipfel
In dem Nebelmeere schwimmen.

Hätt ich Siebenmeilenstiefel,
Lief ich, mit der Hast des Windes,
über jene Bergesgipfel,
Nach dem Haus des lieben Kindes.

Von dem Bettchen, wo sie schlummert,
Zög ich leise die Gardinen,
Leise küsst' ich ihre Stirne,
Leise ihres Munds Rubinen.

Und noch leiser wollt ich flüstern
In die kleinen Lilienohren:
»Denk im Traum, dass wir uns lieben,
Und dass wir uns nie verloren.« (heine-info@heinrich-heine.net)

Леся Українка
На Брокені

Сонце ледве променіє,
І на сході вже світає,
А верхів'я гір, як в морі,
У тумані потопає.

Якби мав я скороходи,
Я б помчав, як вітер, прудко
Через дальнії верхів'я
До хатинки любки хутко.

Одхилив би я запони
Біля ліжечка дівчини,
Стиха чоло цілував би
І ті устоська-рубіни.

І промовив би ще тихше
На лілейне ушко любці:
«Мила, вір в кохання наше,
Вір, що завжди будем вкупці!»

В перекладі Леся Українка не лише цілком точно передала зміст вірша, але зумівши зберегти ритміку, мелодію твору, поетеса також донесла до читача той художній образ, котрий закладений у поезії Гейне і створений у його свідомості. Тобто перекладацький еквівалент, котрий створила Леся Українка цілковито відповідає тому художньому образу, що створений поетом на німецькій мові. Те ж саме можна сказати, якщо порівняти поезії «Пастух» німецькою та українською мовами.

Heinrich Heine
Der Hirtenknabe

König ist der Hirtenknabe,
Grüner Hügel ist sein Thron;
Über seinem Haupt die Sonne
Ist die grosse, goldne Kron'.

Ihm zu Füssen liegen Schafe,
Weiche Schmeichler, rotbekreuzt;
Kavaliere sind die Kälber,
Und sie wandeln stolzgespreizt.

Hofschauspieler sind die Böcklein;
Und die Vögel und die Küh',
Mit den Flöten, mit den Glöcklein,
Sind die Kammermusici.

Und das klingt und singt so lieblich,
Und so lieblich rauschen drein
Wasserfall und Tannenbäume,
Und der König schlummert ein.

Unterdessen muss regieren
Der Minister, jener Hund,
Dessen knurriiges Gebelle
Widerhallet in der Rund'.

Schläfrig lallt der junge König:
«Das Regieren ist so schwer;
Ach, ich wollt, dass ich zu Hause
Schon bei meiner Kön'gin wär!

In den Armen meiner Kön'gin
Ruht mein Königshaupt so weich,
Und in ihren schönen Augen
Liegt mein unermesslich Reich!» (heine-info@heinrich-heine.net)

Леся Українка
Пастух

Так! пастух у полі – владар,
Трон йому – гора крута,
Сонечко над головою –
То корона золота.

У ногах у нього вівці,
Мов підлесники двірські,
Двораки його – телята,
Гордовиті всі такі.

Козенята – то актори,
А пташки та корови,
З сопілками та з дзвінками, –
То музики дворові.

Все бринить, співа так любо
І так любо гомонить
Джерело та бір сосновий, –
Що король здрімався на мить.

А тим часом мусить править
Вірний пес, міністр його,
Люто бреше він, луна йде
Геть від галасу того.

Сонний владар промовляє:
«Влада ся така тяжка!
Я волів би дома бути, –
Королева там чека!

Там я голову владарну
 Їй на ручки покладу,
 В королеви ясных очах
 Царство все моє знайду!»

Хоча переклад художньої літератури не можна вважати досконалим джерелом для вивчення іншої культури, оскільки, як ми вже зазначали в художньому творі автор відображає суб'єктивне сприйняття реальної дійсності, що його оточує, проте художня література та її переклад є одним із джерел для міжкультурної комунікації. І роль Лесі Українки як перекладача в значній мірі сприяє міжкультурній комунікації українського народу та багатьох народів світу.

Отже переклад являє собою ту діяльність, котра подібна мистецтву, оскільки в основі перекладу знаходиться так зване творче «перевыражение» об'єктів дійсності. Головною категорією, якою оперує переклад, є перекладацький еквівалент, котрий є анологічним створеному автором першоджерела художньому образу. Цей же художній образ, а не реальна дійсність виступає і об'єктом відтворення в перекладі. Тому перекладна література не може бути єдиним та достовірним джерелом інформації про інші культури, але вона може сприяти міжкультурній комунікації, оскільки надає важливу інформацію про те, як факти реальної дійсності іншої культури знаходять своє відображення у свідомості окремих представників даної культури. Цим самим ми маємо можливість порівняти, як загальні поняття, котрі закріплені у суспільній свідомості можуть відтворюватися у свідомості окремих індивідів.

ЛІТЕРАТУРА

1. А.В. Федоров Основы общей теории перевода (Лингвистические проблемы). Изд-е 4, перераб. и доп. – М.: Высшая школа, 1983. – 416 с.
2. Анна Лилова Введение в общую теорию перевода: монография, перевод с болгарского Лихачевой Л.П. – М.: Высшая школа, 1985. – 287 с.
3. Верещагин Е. М., Костомаров В. Н. Язык и культура. – М., 1990. – 269 с.
4. Виноградов В.С. Перевод. Общие и лексические вопросы. Учебное пособие. – 3-е издание. – М.: Книжный дом «Университет», 2006. – 237 с.
5. Комиссаров В. Н. Лингвистика перевода. - М.: Международные отношения, 1980. – 167 с.
6. Комиссаров В.Н. Современное переводоведение. Курс лекций. – М.: ЭТС, 2000. – 192 с.
7. Леся Українка. Зібрання творів у дванадцяти томах. Видавництво «Наукова думка». – Київ, 1975. Т.2
8. Леся Українка. Зібрання творів у дванадцяти томах. Видавництво «Наукова думка». – Київ, 1977. Т.6
9. Леся Українка. Зібрання творів у дванадцяти томах. Видавництво «Наукова думка». – Київ, 1976. Т.7
10. М.Рильський. Проблеми художнього перекладу/Мистецтво перекладу. – Київ: Рад. письм., 1975. – 343 с.
11. О.Бургартд. Леся Українка і Гейне. // Леся Українка. Твори. т. IV Переклади. під заг. ред. Якубського. – Книгоспілка, 1927. – ст. XIX.
12. С.Г. Тер-Минасова. Язык и межкультурная коммуникация. Учебное пособие для студентов, аспирантов и соискателей по специальности «Лингвистика и межкультурная коммуникация». – М.: Слово, 2000. – 262 с., С.29 и след.
13. W.Koller Einführung in die Übersetzungswissenschaft. 7. Auflage von 2004, 343 Seiten, 16 Abb., 1 Tab., Paperback Verlagsgemeinschaft AULA – Verlag, Quelle Meyer Verlag, Limpert Verlag. – S. 26

Резюме. В данной статье автор поднимает вопрос о возможности рассмотрения перевода как искусства, о роли перевода во взаимопонимании различных культур, языков и народов. Также на примере деятельности выдающейся украинской поэтессы Лесы Украинки как переводчика автор анализирует роль переводчика как творца.

Ключевые слова: межкультурная коммуникация, искусство, художественный образ, художественный перевод.

The summary. In this article author focuses on a question of possibility to consider the process of translation as an art. The role of translation in mutual intelligibility of different cultures, languages and people is also regarded. By the example of translator's personality of brilliant poet Lesya Ukrainka, author analyses the role of translator as a creator.

Key words: intercultural communication, art, character, literary translation.

Одержано редакцією 04.09.2009 р.

УДК: 37.036: [373. 5 + 372]

Л.А. ЯНЦУР

ФОРМУВАННЯ ІНТЕРЕСУ ДО ОБРАЗОТВОРЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В СИСТЕМІ ДИТЯЧИЙ САДОК-ШКОЛА

Резюме. Стаття присвячена проблемі інтересу до образотворчої діяльності старших дошкільників в плані підготовки їх до навчання в школі. Розкриваються шляхи формування даного інтересу.

Ключові слова: інтерес (естетичний, художній), інтерес до образотворчої діяльності, підготовка до школи, дитячий садок, школа, старші дошкільники, першокласники.

ЗМІСТ

Бабік О.С. Професіоналізм вчителя як важливий фактор при навчанні іноземної мови у дошкільному навчальному закладі.	3
Ботвінко О.М. Використання комп'ютерних технологій у процесі навчання іноземної мови в загальноосвітній школі.	7
Гронь Л.В. Вимоги до іншомовних текстів для розвитку вмінь розповіді на початковому ступені навчання на мовних факультетах вищих навчальних закладів.	11
Коломієць Н.М. Прийоми Блейна Рея в методі природовідповідності Джеймса Ашера.	15
Коржженевська О.В. Організація самостійної роботи учнів – важливий фактор інтенсифікації навчального процесу.	19
Салюк І.Я. Особистісно-орієнтований підхід у детермінації розвитку іншомовного мовлення школярів.	23
Кропивко І.М., Снічук О.А. Використання ресурсів і послуг мережі Інтернет у викладанні іноземних мов.	28
Цаль Т.В. Використання методів педагогічного стимулювання на початковому етапі навчання іноземної мови у вищому навчальному закладі та новітні технології.	36
Чорнолоз О.О. Теоретичні основи викладання чеської мови для студентів-філологів у вищому навчальному закладі.	41
Якимчук А.В. Рефлексивні механізми навчання підлітків англomовної комунікації.	44
Волошун А.А. Проблеми застосування сучасних технологій в процесі засвоєння лексики на початковому етапі викладання іноземної мови.	50
Зінчук І.В. Зорова наочність як засіб семантизації іншомовної лексики.	53
Мороз Л.В., Кушнір Н.В. Специфіка роботи над термінами на заняттях іноземної мови у вищому навчальному закладі.	58
Мороз Л.В., Паішко І.О. Основні питання принципів і критеріїв відбору та засвоєння лексичного мінімуму студентами немовних спеціальностей вищих навчальних закладів.	63
Ніколайчук Г.І. Особливості діалогу в процесі формування комунікативних умінь дитини дошкільного віку.	65
Середюк Л.А. Використання автентичної газетної хроніки на уроках німецької мови.	70
Турко І.-М.Б. Теоретичні аспекти вивчення творчості поетів-імажистів у вищих навчальних закладах.	72
Бричок Б.П. Використання інтерактивних технологій у процесі професійної підготовки вчителів початкових класів.	77
Джеджера К.В. Удосконалення мовлення як проблема формування культури спілкування студентів у вищих навчальних закладах.	80
Дуброва А.С., Снічук О.А., Трофімчук В.М. Принцип взаємопов'язаного навчання різних видів мовленнєвої діяльності з урахуванням їхніх особливостей і прискореним навчанням сприйняття мовлення.	83
Кочубей О.С. Особливості формування іншомовної компетенції студентів-філологів у вищому навчальному закладі.	85
Мазурок О.М. Інноваційні методи навчання іноземних мов у вищій школі в контексті гуманістичної парадигми освіти.	89
Мороз Л.В., Ковалюк В.В., Черуха Н.В. Інтерпретація закономірностей засвоєння іншомовних слів студентами немовних спеціальностей вищих навчальних закладів.	92
Павелків К.М. Філософські та загальнотеоретичні засади дослідження проблеми формування рефлексивної культури майбутнього вчителя.	95
Перішко І.В. Розвиток інтелектуальних здібностей обдарованих школярів на основі проектної іншомовної діяльності.	100
Пивоварчук Т.О. Фактори розвитку комунікативних здібностей студентів.	106
Тадєєва М.І., Пархомчук М.М. Рання іншомовна освіта в європейських педагогічних традиціях.	109
Воробйова Л.М. Психолінгвістичні аспекти навчання іноземних мов.	113
Гончарук Р.А. Роль перекладу у міжкультурній комунікації і педагогічній соціалізації.	117
Янциур Л.А. Формування інтересу до образотворчої діяльності в системі дитячий садок-школа.	122
Дуброва А.С., Трофімчук В.М. Психолого-педагогічні можливості навчального перекладу і умови їхньої реалізації.	126
Шурин О.І. До питання формування педагогічної культури майбутніх вчителів у процесі фахової підготовки.	129
Войтович І.С. Батишкіна Ю.В. Комп'ютерні інформаційні технології в реалізації навчальних і наукових проектів у педагогічних вищих навчальних закладах.	131
Шутяк В.Г. Формування у молодших школярів позитивного ставлення до праці.	135
Поліщук Н.В. Особистісно-орієнтована технологія навчання при підготовці фахівців з технологічної освіти.	139

Яциур М.С. Курсова робота з методичних дисциплін у кредитно-модульній системі організації навчального процесу.	141
Герасименко О.А., Герасименко Н.П. Методи реалізації пошуково-дослідницьких проектів на заняттях з трудового навчання у 7-9 класах з використанням інформаційно-пошукових технологій.	147
Трофімчук Л.О. Проблема оптимального вибору методів активізації пізнавальної діяльності учнів у процесі позаурочних занять.	152
Грипич С.Н. Моральне виховання молодших школярів і дитяча література (психолого-педагогічний погляд на проблему).	156
Попчук О.В. Інноваційні технології навчання як умова розвитку професійної культури майбутніх фахівців документознавства та інформаційної діяльності.	160
Трофімчук В.М. Сутність і класифікація художньо-конструкторських знань та умінь старшокласників, які формуються у процесі трудового навчання.	164
Войтко А.І. Педагогічна підтримка професійного самовизначення учнів 8-9 класів на основі професійних проб.	168
Сіпайло В.О. Використання сучасних систем крою проектування одягу при підготовці майбутніх вчителів технологій.	173
Мохнюк Р.С. Формування громадянської культури студентства – проблема сучасного виховання.	178
Відомості про авторів.	183

Наукове видання

ОНОВЛЕННЯ ЗМІСТУ, ФОРМ ТА МЕТОДІВ НАВЧАННЯ І ВИХОВАННЯ В ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ

Збірник наукових праць

Наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету

Випуск 42

Заснований у 1996 р.

Відповідальний редактор збірника Мороз Л.В..

Відповідальний за підготовку збірника до видання Янцур М.С.

Технічний редактор Кравчук В.Ю.

Комп'ютерна верстка Хильчук Т.К.

Здано до набору 25.10.2009 р. Підписано до друку 27.11.2009 р.

Формат 60x84 1/8. Папір офсетний № 1. Гарнітура Times New Roman. Друк різнографічний.

Ум. друк. арк. 30,6. Обл. вид. арк. 31,2. Замовлення № 79/1. Наклад 120.

Адреса редакції: 33028 м. Рівне, вул. Остафова, 31

Рівненський державний гуманітарний університет, кафедра професійної педагогіки і
трудової підготовки (к. 98, тел. 22-11-18)

Віддруковано в редакційно-видавничому відділі
Рівненського державного гуманітарного університету
33028 м. Рівне, вул. С.Бандери, 12, тел. 26-48-83

О – 59 **Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закладах освіти: Збірник наукових праць. Наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету. Випуск 42.— Рівне: РДГУ, 2009. — 186 с.**

ISBN 966 — 7281 — 09 — 01.

Збірник наукових праць містить статті з проблем викладання мов і літератур світу, а також з теорії і методики виховання, професійної орієнтації, розвитку та навчання учнів і студентів.

Опубліковані матеріали можуть бути корисними для науковців, учителів, вихователів, практичних працівників освіти, керівників дошкільних і загальноосвітніх навчальних закладів, викладачів та студентів вищих педагогічних навчальних закладів.

УДК: 37: 371: 372: 373: 374: 376: 378: 379

ББК 74.20